

¹ старший викладач кафедри фізики, ДВНЗ «ДДПУ»

² вчитель фізики та астрономії, Слов'янська ЗОШ № 15

³ вчитель фізики, Єнакієвський НВК № 2

e-mail: beloshapka_al@mail.ru, neonate13@mail.ru

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОБЛЕМНОГО ВИХОВАННЯ, ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ

Розглянуті питання підвищення пізнавального інтересу шляхом використання проблемного навчання на уроках фізики. Показана можливість використання на практиці (надані результати педагогічного експерименту).

Ключові слова: *проблемне навчання, пізнавальний інтерес, педагогічний експеримент.*

Вступ

Метою навчання і виховання є формування особистості здатної активно діяти, приймати самостійні рішення, вільно мислити.

У більшій частині школярів позитивна мотивація недостатня. Виникає проблема між необхідністю школи дати дитині освіту і відсутністю зацікавленості в цьому їх самих і батьків. До того ж за останні роки в учнів знизився інтерес до природно-математичних предметів та фізики, зокрема. Причинами втрати інтересу часто є нерозуміння зв'язку досліджуваних понять з реальною дійсністю, відсутністю осмислення складних абстрактних понять, зміна світогляду учнів, поглядів на традиційні методи навчання.

У багатьох педагогів існує думка що, підвищенню інтересу, розвитку творчих здібностей і мислення сприяє викладання з використанням проблемних методів. Дорно І.В. вважає, що функції проблемного навчання – сприяння ефективному засвоєнню учнями системи знань і способів розумової і практичної діяльності; вироблення вміння творчо застосовувати отримані знання у новій ситуації, вирішувати навчальні проблеми; виховання пізнавальної самостійності, це веде до придбання досвіду творчої діяльності та розвитку творчих здібностей дітей; розвитку мислення [2].

Учні повинні виступати не в ролі пасивних слухачів, а активно брати участь у процесі пізнання. Формування активної життєвої позиції, прагнення до нового, уміння його розуміти і цінувати, схильності до досліджень та винахідництва починаються в школі. Фізика як навчальний предмет має такими особливостями, які створюють найбільш сприятливі умови для розвитку розумової діяльності учнів у цілому.

Основна частина

Пізнавальна діяльність — це єдність чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення і практичної діяльності. Вона здійснюється на кожному життєвому кроці, у всіх видах діяльності і соціальних взаємин учнів, а також шляхом виконання предметно-практичних дій у навчанні. Говорячи про пізнавальну діяльність не можна забувати пізнавальну активність. Тому, що ставлення учнів до навчання характеризується активністю, яка визначає ступінь «зіткнення» учня з предметом його діяльності [5].

У структурі активності виділяються наступні компоненти:

- готовність виконувати навчальні завдання;
- прагнення до самостійної діяльності;
- свідомість виконання завдань;
- системність навчання;
- прагнення підвищити свій особистий рівень.

Її особлива значущість полягає в тому, що вчення, будучи відбивно-перетворюючою діяльністю, спрямоване не тільки на сприйняття навчального матеріалу, але і на формування ставлення учня до самої пізнавальної діяльності. Перетворюючий характер діяльності завжди пов'язаний з активністю суб'єкта. Пізнавальна активність — це інтерес до навчальної діяльності, до придбання знань, до науки. Виникнення пізнавальної активності залежить в першу чергу від рівня розвитку дитини, його досвіду, знань, того ґрунту, яка живить інтерес, а з іншого боку, від способу подачі матеріалу. Тому пізнавальний інтерес учня виступатиме в учбовому процесі [1]:

- як мета навчання;
- як засіб в руках учителя і мотив діяльності учня;
- як результат навчання.

Це наводить до необхідності досліджувати «цікаве учення» як якість навчання, визначувані особливостями змісту предмета, який виявляється в комплексі методичних прийомів, сприяючих створенню позитивного емоційного настрою класного колективу на вирішення учбово-виховних завдань уроку.

Фізика займає особливе місце серед шкільних дисциплін. Як навчальний

предмет вона складає головний зміст наукової картини світу. Це надає можливість підвищити пізнавальний інтерес до навчання в цілому. Цього можна досягти різними шляхами, але ми вважаємо, що найбільш раціональний це використання *проблемного навчання*. Основними поняттями концепції проблемного виховання є *проблемна ситуація, проблема і проблемне завдання* [3].

Проблемна ситуація – психологічний стан, що виникає в результаті мисленої взаємодії суб'єкта (учня) з об'єктом (навчальним матеріалом), який викликає пізнавальну потребу розкрити суть процесу або явища, що вивчається.

Проблема – ситуація що потребує активних дій і є побуджуючим чинником для діяльності людини (досліджень, проектування та виконання), щоб ліквідувати наслідки чи запобігти їх виникнення.

У процесі вирішення проблемних ситуацій, учні самі видобувають відсутні для рішення знання, при цьому вони проходять всі етапи наукового пізнання світу: від висунення гіпотези до її перевірки, досягають логіку відкриття [4].

Результати дослідження

Базою для проведення експериментального дослідження став 9 клас (15 чоловік) НВК № 2 м. Єнакієва. Нами була розроблена методика проблемного навчання, яку використали на уроках фізики. Для підтвердження гіпотези була проведена діагностика до та після застосування проблемного навчання. В ході діагностики були використані наступні методики:

- діагностика особистісної креативності;
- діагностика спрямованості навчальної діяльності;
- діагностика мотивації пізнавальної діяльності.

Були отримані наступні дані:

Табл. 1: Діагностика особистісної креативності

Експеримент	Рівень		
	Високий	Середній	Низький
<i>Констатуючий</i>	3 чол. (20,1 %)	8 чол. (53,6 %)	4 чол. (26,3 %)
<i>Контролюючий</i>	7 чол. (46,4 %)	5 чол. (33,5 %)	3 чол. (20,1 %)

Табл. 2: Діагностика спрямованості навчальної діяльності

Експеримент	Рівень		
	Високий	Середній	Низький
<i>Констатуючий</i>	3 чол. (20,1 %)	6 чол. (39,9 %)	6 чол. (39,9 %)
<i>Контролюючий</i>	7 чол. (33,5 %)	6 чол. (39,9 %)	4 чол. (26,3 %)

Табл. 3: Діагностика мотивації пізнавальної діяльності

Експеримент	Рівень		
	Високий	Середній	Низький
<i>Констатуючий</i>	3 чол. (20,1 %)	5 чол. (33,3 %)	7 чол. (46,3 %)
<i>Контролюючий</i>	4 чол. (26,6 %)	6 чол. (39,9 %)	4 чол. (33,3 %)

Висновки

В якості ознаки розвитку школярів можна розглядати пізнавальну діяльність, яка розуміється як особлива форма активності спрямованої на оволодіння принципами побудови нових дій з досліджуванним об'єктом.

В ході дослідження було встановлено, що застосування проблемного навчання сприяє покращенню пізнавального інтересу до навчання (результати в таблицях). Також була визначена можливість використання проблемного методу при вивченні фізики в школі та встановлено його вплив на характер пізнавальної діяльності учнів 9 класу. Всі визначені дані були розкриті і чітко виявлені.

Таким чином використання методу проблемного навчання при вивченні фізики сприяє всебічному розвитку учня.

Література

- [1] *Дусавицкий А.К.* Формула интереса / А.К. Дусавицкий. — М.: Педагогика, 2003. — 128 с.
- [2] *Дорно И.В.* Проблемное обучение в школе / И.В. Дорно. — М.: Знание, 1984. — 300 с.
- [3] *Малафеев Р.И.* Развитие учащихся на основе проблемного обучения физике / Р.И. Малафеев. — Челябинск: ЧПГИ, 1975. — 155 с.
- [4] *Оконь В.* Основы проблемного навчання / В. Оконь. — М.: Просвещение, 1968. — 248 с.
- [5] *Талызина Н.Ф.* Формирование познавательной деятельности учащихся / Н.Ф. Талызина. — М.: Знание, 1983. — 355 с.